ל) [חולין נט. עא. וש"נ], (סולין נט. עא. וש"נ], (סולין כו: ב"ק נד:

וסג.. ג) א"מ מ"ז. ד) פסחים

מג:, ל) [דףכו:],ו) [במדבר

נוסחת הריב"ן

אן כל דדמי ליה ואפילו מלד

: 'סקד כו'

הגהות הב"ח

(A) גם' והוה ליה פרט וכלל ופרט ואי אתה:

(ב) רש"י ד"ה א"ל ומי מלית וכו' דחיה בכלל

מפת זכן למיט בבליג בהמה הוא נהאי: (ג) ד"ה הא כתיב נאידן

לא בקר: (ד) ד"ה מכדי קרא בקר: (ד) ד"ה מכדי כלל וכו' לאסופי ליה כל דדמי ליה ואפי' מלד

ורובר ליוד ומפי ממד אחד: (ה) ד"ה שהרי אמרה וכו' לרצות שאפי' לא

סוי: (ו) תום' ד"ה מכדי

וכו' קשיא ותירוך הס"ד ואח"כ מ"ה אהני לאוסופי

כל דדמי לפרטא דאי לאו

ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט אי לאו פרטא

בתרא הוה אמינא כל"ל:

סמג עשין קלו: ב מיי' פ"ה מהלי מירות הל"ד ופ"ד מהלי מאכלות אסורות הלי טו ופי"ד שם :[סֿ ל׳

תורה אור השלם ו. ונתתה הכסף בכל יבצאן ובַיֵּין וּבַשַּׁכְר וּבְכֹּל וּבַצאן וּבַיִּין וּבַשַּׁכְר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךְּ נַפְּשֶׁרְ וְאָכַלְתִּ שָׁם לִפְנֵי יִיְ אֱלֹדֶיִרְ וְשָׁמַחְתָּ אַתָּה יניתֶּך: דברים יד כו 2. מַיַּיון וְשַׁבֶּר יַזִּיר חֹמֶץ יִין וְחֹמֶץ שַׁבָר לֹא יִשְׁתָּה וכל משרת ענבים לא ְּיָבֶל הִשְּׁוֹזוֹ צֵּנְבִים יִשְׁתָּה וַעֲנָבִים וִיבַשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג

1. ל"ל פרט וכלל ופרט. 2. ל"ל נעשה. 3. ל"ל דאילו ל לעשה 3.5 ל ללחלות. 4. ל"ל וכללח. נדל"ל ור"י פירש. 6. נדל"ל מכעיו הפרט הדומה כו'. 7. ל"ל דמטלטלין. 8. ל"ל איט מרבה כמו. 9. תיבת ראייתו נמחק. 10. ל"ל הריבוי. 11. ל"ל הריבוי. 12. ל"ל מרביט הכל. 13. מיבת לומר נמחק. 14. ל"ל נמי ניחא. 15. ל"ל וריבה. .16 ל"ל מרבינן.

הגהות התוספות

פי' הרא"ש א"ל הא כתיב בקר וצאן. וכי היכי דפרטא בתרא משמעו למעוטי חיה ה"ה פרטא קמא: ומנ"ל דהכי הוא. מנ"ל דמדה בתורה היא למדרש כעין הפרט וארבנן קאי ולא מייתי בדומה דלעיל דומה דרשינן פרט וכלל ופרט ומייתי כלל ופרט וכלל. אלא תלמודא ידע שדיז א׳ אלא המכווה איזע שוין א להם: פרי מפרי בקר וצאן מתעברים זו מזה ויולדין. וגדולי קרקע שגדלים וניזונים מעשבי האדמה. אף כל לאתויי עופות . ולמעוטי דגים ומים ומלח רלמפוסי דגים ומים ומיחו כדמפ׳ בריש בכל מערבין. כללא בתראה מאי אהני לאוסופי כל דדמי ליה. דאי לאו כללא בתרא הו״ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: תרי כללי ופרטי שבפוט. ונור כיקד ופוטר אפי׳ אי איכא דדמי ליה בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללי עד דדמי ליה מב׳ צדדים דמסתמא דתרי כללי מרבינן טפי מחד כללא: דאילו פרט וכלל מרבינן אפי׳ עלין דנעשה כלל מוסיף על הפרט ורבי כל מילי. מיעט וריבה לולב הוי כמו ריבה ומיעט וריבה דממעט דבר אחד: כל ו מנועט דבו אווז: כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור. אם אכל חצי זית חלב וחצי זית שומן פטור. חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם בבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא יאכל. חייב על שריית פתו אכל: ווייב על שויית פות ביין ואי דאיכא כזית מיין לחודיה למה לי קרא. ל״ג משרת וכל משרת ואית משרת הכל משרת האית דגרסי׳ לי׳ ומפרשים אפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל

דחיה בכלל בהמה דכתיב בקר ולאן בפרט בתרא וכמו שפרטא בתרא ממעט חיה פרטא קמא נמי מצי להוי דממעט חיה

> איכא למדרש בפרט וכלל ופרט: ומנלן דהכי הוא. ארכנן קאי דדרשי לעיל כלל ופרט

וכללי ומרבה כעין הפרט וקבעי מנלן דמדה זו בתורה היינו למדרש כעין הפרט: דתניא. ונתת הכסף ולא קאי אר"א דהוא דריש ליה ריש פ' בכל מערבין (עירובין ס:) בריבה ומיעט וריבה: מה פרט מפורש בקר וצאן פרי מפרי. דבהמות מתעברות זו מזו ויולדות: וגדולי קרקע. שהן גדלין מן הארץ מעשב הארץ: אף כל. לאיתויי עופות ולמעוטי דגים מים ומלח ולר"א דדריש ליה בריבה ומיעט וריבה מרבינן אפי׳ דגים 'מים ומלח: ולא ממעט אלא מבדי כלל ופרט וכלל בעין הפרט דיינינן ליה כללא בתרא

מאי אהני. אגב גררא אתא לפרושי טעם המדות וחילוקיהם ומשפטיהם ומפרש אותה בלשון קשיא ותירוץ(י): אהני לאוסופי כל דדמי לפרטא. דאי לא כתיב כלל הוה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: בן א"ל אי לאו פרטא [בתרא] הוה אמינא פרט וכלל ונעשה בלל מוסף על הפרש. והוה מרצינן גבי נזיר אפילו עלין ולולבין: מבדי תרי כללי ופרטא ותרין פרטי וכללא כעין הפרט דיינינן. כדאמרן: מאי איכא ביני וביני. כלום יש חילוק בין אלו שתי מדות ג]: איכא תריו: כללי ופרטא אמרינן כל דדמי ליה אפי׳ בחד לד מרבינן ותרין פרטי וכללי דדמי ליה משני לדדין מרבינן מלד אחד לא

חיה בכלל בהמה א"ל חיה בכלל בהמה הא כתיב בקר וצאן והוה ליה פרט וכלל 🕫 ואי אתה דן אלא כעין הפרט ומגלן דהכי הוא ידתניא יונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ובכל אשו ונשהלן נפשן יווי וכל ברם ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט אמה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פָּרִי מפרי וגידולי קרקע מכדי כלל ופרט וכלל כעין פרטא דייניגן כללא בתרא מאי אהני אהני לאוסופי כל דדמי ליה ותו פרט וכלל ופרט כעין הפרט דיינינן פרטא בתראה מאי אהני אי לאו פרטא בתראה ה"א נעשה כלל מוסף על הפרט ומכדי תרין כללי ופרטא ותרין פרטי וכללא ינינן מאי איכא ביני פרטא דיינינן מאי איכא ביני וביני איכא דאילו תרתין כללי ופרטא אי איכא פרטא דדמי ליה' אפילו בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללא אי איכא פרטא דדמי משני צדדין מרביגן בחד צד לא מרבינן מכדי פרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט ואיתרבי כל מילי ומיעט וריבה גמי ריבה הכל ואיתרבי כל מילי מאי איכא בין מיעט וריבה לפרט וכלל איכא דאילו פרט וכלל מרבינן אפילו עלין ולולבין ומיעם וריבה לולבין אין עלין לא: מא"ר אבהו אמר רבי יוחגן יכל איסורין שבתורה אין היתר מצמרף לאיסור חוץ מאיסורי

שהרי אמרה תורה

2 משרת

זעירי

א"ל חיה בבלד בהמה. בתמיה כלומר האי בהמה לא מלית אמרת גליו"ן היה בכלל בהמה. דכתיב (דברים יד) זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' איל ולבי וגו'. אמר ליה ומי מלית אמרת הכי דחיה (ב) הוא בכלל בהמה בהאי פרט: הא כחיב באידך (נ) [פרטא] דפרט אחרון מגלה על הראשון למעוטי חיה ולעולם מהאי קרא נמי בקר ולאן. למעוטי חיה. אלא האי מן הבהמה נמי הוה ליה פרט וכלל ופרט ומצי נמי למילף מהכא:

ומגלו דהכי הוא. דכעיו פרטא דיינינו: דתניא ונתת הכסף וגו' אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע. ואיתרבו להו עופות ואימעיטו להו דגים שאין גדילין על הקרקע כדמפרש במסכת עירובין בפרק בכל מערבין יו מכדי כלל ופרט וכלל כעין פרטא דיינינן כללה בסרה מחי ההני ההני לאוסופי ליה (ד) או. ואפילו מלד אחד כגון דגים דפרי מפרי הן אבל אינן גידולי קרקע דאי ליכא כללה בתרה ה״ה דחין בכלל הלה מה שבפרט: מרי [פרטי וכללה] אי איכא דדמי ליה משני לדדין. כגון עופות דגידולי קרקע הן ופרי מפרי מרבינו אבל דגים דבחד לד דמו ליה לא מרבינן: ומיעט וריבה. א"א דלא ממעט מידי והלכך דלולבין מרבי אבל עלין לא דעלין ממעט. ואס תאמר והא איכא רבי אלעזר דדריש מיעט וריבה וקמייתי נמי עלין הא לא מקשי לך ר״א לא משמע ליה עלין אלא משום דכתיב מכל אשר יעשה מגפן הייווי דהאי מכל לישנא יתירא הוא ואי משום מיעט וריבה לא מילטריך ליה למיכתב אלא אשר יעשה מגפן היין מכל למה לי אלא לרבות ואפי׳ עלין. א] ואית דמפרש דהאי דאמר אפילו עלין לאו דוקא אלא קמ"ל דפורתא

הוא דמיעט או עלין או שבישתא

ובין מיעט וריבה לריבה [ומיעט]

וריבה ליכא ולא מידי: שהרי אמרה

תורה וכל משרת. לרבות (ס) שחילו

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ומיעט וכו' ואית דמפרש וכו' אפי' עלין לאו דוקא. נ"ב ר"ל וה"ה מה שאמר עלין לא דוקא. ב] תוד"ה מ"ל מי למו פרטא בתרא. נמחק תיבת א"ל: ג] ד"ה מכדי וכו' בין אלו שתי מדות כאן הס"ד ואח"כ מה"ד איכא תרין: ד] ד"ה איכא וכו' דאין לו וכו' של אחרון. מיבת אחרון נמחק ונ"ב אחריו: ה] בא"ד או במה מלינו וכו' ובהכי נמי פרט וכלל דרבי. מן תיבת ובהכי עד דרבי נמחק. ונ"ב וה"נ פרט וכלל הכלל מרבה: כמו כלל ופרט וכלל. תיבת וכלל נמחק. ונ"ב ובא: ז] בא"ד כמו ריבה וכו' דומיא דפרט וכלל ופי דדייניטן ככלל כל"ל:

מוסף רש"י

. פרי מפרי. עגל נולד מאמו וכו שה. וענבים מחרלנים שזורעים החרלנים וערוריו בו:) ולד מולד, יין מענבים . ושכר מתמרים. דאינו פרי מפרי (ב"ק נד: וכעי"ז שם סג.)**. וגידולי** קרקע. שכולן ניזונין וגדלין מן הקרקע (ערובין כז:) למעוטי דגים שאינן נקחין נכסף מעשר (ב"ק נד: וסג.). כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור כו'. אכל חלי זית חלב וחלי זית בשר בכת אחת אין היתר משלים את שיעור האיסור לחייבו, חוץ מאיסורי נזיר. שאם אכל מאיסורי נזיר. שאם אכל חלי זית ענבים וחלי זית לחם לכת לחת חייב. שהרי אמרה תורה משרת. ענבים לא ישתה. חייב על מכל (פסחים מג:).

מרבינן והדין נותן בב" כללות מרבינן יותר מכלל אחד ורי"ף [מפרש] באל הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב: זעירי קוגא דהכא אליבא דמ"ד כללא בתרא דוקא וה"ל [כעין] פרט וכלל להכי מרבינן דדמי ליה לפרטא אפי' בחד לד [וכן] נמי תרי פרטי וכללא פרטא [בתרא] דוקא וה"ל [כעין] כלל ופרט ואהני כללא לרצות [מכעין]" הדומה לו מצ' לדדין אבל למאן דאמר כללא קמא דוקא וכן פרטא קמא דוקא הוה הדין להפך ואם חאמר ההוא קרא דכי יתן וגו' דרשי ליה רבנן [בכלל] ופרט וכלל ובעו דבר הדומה לו מב' לדדין דהוי דבר המיטלטל וגופו ממון דהא ממעטי קרקעות אע״פ שגופן ממון וכן שטרות אף על פי שמטלטלין הואיל ואין גופן ממון אלמא אפילו בחרי [כללי] ופרטא בעינן שני לדדין ור"א דריש לההוא קרא בפרט וכלל ופרט וממעט נמי קרקעות ושטרות אלמא דהמדות הללו שוות וי"ל דלפי מה שפירשתי ניחא דרבנן סברי כללא קמא דוקא ודמי לכלל ופרט ואהני כללא בתרא לאתויי הדומה לו משני נדדין ור"א סבר פרט [בתרא] דוקא והוי כמו כלל ופרט ואהני פרטא קמא לרבויי כל הדומה לו מב׳ לדדין ועי״ל דהני תרין לדדין דאיתנהו בקרקעות ושטרות ומטלטלין? וגופן ממון שקולין הן וחשובין כחד לד הלכך בין לרבנן דדרשי תרי כללי ופרטא בין ר"א דדריש תרי פרטי וכללא בעי׳ הנך ב׳ לדדין דכיון שהלדדין חשובין [כחד] הי מינייהו מפקת וכן בשמעתא דסלעם וחרגול (חולין דף סו.) דבעינן ד׳ לדדין דחשובין ושקולין הן זה כזה כולהון כחד [לד הוו] הלכך בעיא כולהון דדוקא ראשו ארוך הוי לד גרוע אבל אינך כולן חשובין כחד ולו״ק המס: אוֹבא דאילו פרם וכלל מרבינן אפילו עלין [ולולבין] ואילו מיעם וריבה מרבינן לולבין אין עלין לא. מימה המ ר"א דריש מיעט וריבה בתחילת שמעתתא ומרבה אפילו עלין וי"ל דלעיל מיירי בעלין רכין דומיא דלולבין והכא מיירי דקשה קלת ודמי קלת לשבישתא אך תימה דמדת מיעט וריבה כמו° מדת פרט וכלל [ואמאי] במדת ריבה ומיעט וריבה מרבינן טפי מבמדת כלל ופרט וכלל כדמשמע ריש פרק בכל מערבין ראייתו° והר"ף נ"ע היה נותן טעם לדבר כמו שרגיל רש"י [לפרש] בכל מקום דהיכא דאיכא כלל ופרט הוי פרט פירושו של כלל וסותר ומבטל הכלל לגמרי כאילו לא היה אבל ריבה ומיעט דאין מיעוט פיי ריבוים! לבטל [ריבה]!! לגמרי כאילו לא היה אלא ריבה קצח ומיעט קצח הלכך כשהפרט קודם לכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ומבטל הפרט לגמרי כאילו לא היה שהרי אין לומר שהוא פירושו של כלל אחרי שקדמו וגם במיעט לא דייניגן ליה הלכך מרביגובי מן הכלל שבא [אחריו] אבל למאן דדרים במיעט וריבה יש לי לדרוש המיעוט במיעוט לומרבי גם שהוא לפני הריבוי כמו אם היה אחרי הריבוי והשחא נמי כשהמיעוט קודם הוא ממעט קנת דאין לו כח לריבוי של דן אחרון [לרבות] כולי האי וא"ח כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וא"כ כללא מאי אהני ותי׳ דלא נילף מג"ש או במה מצינו טפי מן הפרטא הן ובהכי נמייו [פרט וכלל דרבי] כל מילי א"כ מאי אהני פרטא אלא דלא נילף מג"ש או מק"ו [למעט] וריבה ומיעט וריבה ומיעט וריבה חילוק ביניהן כדפ"ה בעלמא (סנהדרין דף מו.) דריבה ומיעט הוי כמו כלל ופרט יו וכלל לרבות כעין המיעוט ותו לא ריבה־ז ומיעט וריבה ריבה כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי דבר אחד ומיהו קשה דריבה ומיעט וריבה ריבה קמא למאי אהני הא במיעט וריבה לחוד דמרביטן בל מילי וממעטין דבר אחד כדאמר בריש פרקין דדריש מיעט וריבה רבי כל מילי וממעט שבישתא ואר"ת דאין ה"ל וריבה קמא אורחיה דקרא הוא כמו ולקחת את המרצע דאיכא דדריש (קדושין דף כא:) בריבוי ומיעט וריבה ולקחת אורחיה דקרא ונראה דבהכי יש ליישב מאי דפר״ת דמיעט וריבה ומיעט אינה מדה בתורה אפילו למאן דדרים ריבויי ומיעוטי והיא גופיה תימה מאי שנא מפרט וכלל ופרט דדרשינן ליה למאן דדרים כללי ופרטי ונראה דלא דמי דבשלמא פרט וכלל ופרט איכא למידרשיה כעין הפרט כמו כלל ופרט וכלל אלא דמעט יש חילוק כדקאמר בגמרא והשחא אין להקשות פרטא בתרא למה לי דהא אי לאו פרטא בתרא הוי פרט וכלל ואיתרבי כל מילי אבל אי הוי דרשי מיעט וריבה ומיעט ע"כ [כמו] ריבה ומיעט וריבה דרשי דומיא דפרט וכלל ופרט דדייניטן יו בכלל ופרט וכלל והשתא הוה קשה דמיעט וריבה

פרכינן לקמן והא מבעי ליה ליתן טעם כעיקר. ואם איתא אימא טעמא דידי מוכל אלא משמע דמשרת מיפק לה וכל לא דריש וכך פי׳ רש״י בפסחים: